

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

(10-de årg.)

Stockholm 1915, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 1 Januari</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1915</p>
-------------------------	--	--------------------------------------	--	-------------

Det nya året.

"Ett gott nytt år" — hos oss är det ännu inte hån att hoppas på detta.

Och dock, när gingo vi sist med en sådan bävan mot ett nytt år, när sågo vi med denna ängslan, ja, fruktan, den närmaste framtiden an? Aldrig. Ty vi, som nu leva, ha förut ej varit vittne till vad vi nu se. De gamla kunna visserligen tala om 1864 och 1871, men vad var det mot detta!

Den förfärliga kris, som så länge varit "väntad", kom 1914 — när skall den få ett slut? Kan man hoppas att 1915 i så måtto skall bli till

ett gott nytt år? I så fall kommer det antagligen att bli vår levnads största, ty var 1914 som krigsutbrottets år ett förfärligt, så blir 1915, om det blir fredens, ett ansvarstyngt.

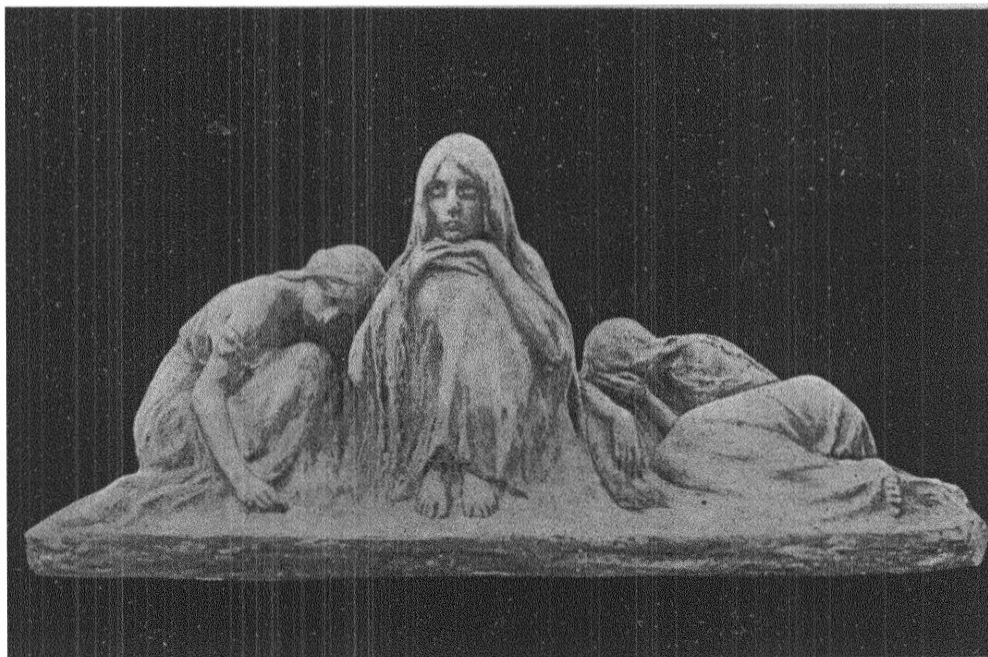
Miljoner önsknings gå mot ett fredens och fridens 1915 — åt alla folk — för alla tider. Är det en utopi?

Om vi nöja oss med att lita till alla välmenande människors goda vilja till fred — då få vi nog vänta. Ty, med all respekt för de vackra insatser fredsvännerna göra i världen för individens fostran till förståelse av kri-

till de rätta handlingarna och tänkesätten.

Därför ni goda, välmenande medborgare, som vilja alla väl och ingen illa, men bara efter ett visst mått dock; som förstå, att det måste vara något

fel i det samhällsmaskineri som f. n. fungerar, tro ni verkligen på ett bättre utan en helt ny maskin! Kan ett system, baserat på oordning och orättvisa, ge ifrån sig dess motsatser? Åh nej. Men att utbyta den nuvarande ordningen mot en ny och bättre det går ej. Ännu. Ty allt för många av dem, som av den bestående ordningen skörda direkta och indirekta fördelar, sitta

Hägring. Skulptur av Agnes Frumerie.

gets orimlighet och barbari, vad vinna de, vad vinna vi därmed, så länge vi inte äga makt bakom våra önskemål! Ingenting, vilket lär vara bevisat. Ty den erfarenhet folken med sitt blod få betala är för dyrköpt. För att få något att bygga framtiden på måste vi nog framför de goda lita

inne med makten och utslagsrösten. Och våra till namnet liberaler, som aldrig våga när de kunna, som alltid ställa sig så, att de intet kunna när de våga — vad är att hoppas där!

Nej, ännu gäller, som för 50 år sedan, det som sanning, att arbetareklas-

Vår kongress.

Socialdemokratiska kvinnornas 3:dje kongress, som enligt beslut skulle avhållas i samband med 1914 års partikongress, öppnade söndagen den 29 nov. sina förhandlingar i Folkets Hus P-sal.

Kongressen hälsades även denna gång med sång av Kvinnoklubbens sångkör, varefter V. U:s ordf. med några ord välkomnade ombuden och förklarade kongressen öppnad.

Ett tjugutal ombud närvaro, representerande kvinnoklubbar å följande platser: Eskilstuna, Karlstad, Malmberget, Norrköping, Nyköping, Ronneby, Stockholms två klubbar, Sundsvall, Västerås och Örebro. Ombud från Arvika, Karlskoga och Malmö hade anmält förhinder.

Skånska distriktet av S. D. K. K. representerades av två ombud, Bryggeriarbetareförbundets avd. 15 kvinnliga av fyra, Tidningsbudens fackf. och Tjänarinneföreningen av vardera ett ombud.

Till vår ryska partivän Alexandra Kollontaj, som V. U. räknat på att få se som kongressens gäst, men som dagarna före av myndigheterna utvisats, sändes ett hälsningstelegram och beslöts instämma i den protest, som antogs å partikongressen mot utvisningsordern.

Till kongressens ordf. utsågos Anna Carlsson, Stockholm, och Mathilda Persson, Malmö, och till sekr. Ruth Gustafson och Amanda Frösell, Stockholm.

Arbetsutskottets verksamhetsberättelse och revisionsberättelserna för den gångna kongressperioden godkändes.

Behandlingen av insända motioner tog sin början med frågan om organisationsform för soc.-dem. kvinnorörelsen. Denna fråga har förelegat till behandling vid två föregående kongresser och dess avgörande nu måste därför väntas bli av betydelse för lång tid framåt. Av betydelse även med anled-

sens befrielse skall vara dess eget verk. Må vara att den sanningen är nött och stöpt — den håller!

I den förhoppningen mötas vi också ännu varje gång nyårsklockorna ringa. Ringa de också in död och sorg — alltid kommer det dock en ny dag med nya krafter, unga sinnen, som finna det värt att leva och verka. Ty om "livet är blomman, som en morgon gör visnen och ett vingslag mejar ay", så är det också det frö som slår rot och spirar varhelst jordmån finnes. Och en frostnatt kan väl härja det sköna lövverket, men roten står kvar och föder ny prakt nästa sommar.

J. S.

ning av det omfattande organisationsförslaget för partiet i sin helhet som utarbetats till partikongressen.

Kongressen hade att behandla motioner om bildande av förbund samt

Organisationsförslag

V. U. tidigare utsänt till klubbarna.

Efter en synnerligen ingående och allvarlig debatt beslöt kongressen bifalla V. U:s förslag om samarbetet mellan klubbarna. I och med antagande av detta förslag bildade soc.-dem. kvinnorna ingen särorganisation inom partiet, men kunna som hittills fritt och självständigt samarbete genom en centralstyrelse, som väljes å kongressen. Kongress, som avhålls vart tredje år, väljer ordf., korr. sekr., redaktör samt expeditör för Morgonbris.

I stort sett kan organisationsformen anses lika som förut, men större fasthet och större ansvarsskyldighet erbjudes nu och kräves å ömse sidor genom en del kompletterande beslut, icke minst genom att ett ordnat rapportsystem införes.

Och med det stöd kvinnorörelsen nu erhållit av partiet för sitt agitations- och upplysningsarbete torde vi med allt skäl kunna med tillförsikt se framåt.

Agitationen.

Kongressen övergick så till frågan om agitationen.

Anna Sterky redogjorde för inkomna motioner, vilka alla fordrade kraftigare och vidsträcktare agitation bland kvinnorna. Följande uttalanden antogs:

Kongressen godkänner motion 7 angående agitation bland kvinnorna i Norrbotten, ävensom att dessa bilda eget distrikt.

Då partistyrelsen genom partikongressens beslut blivit agitationscentra ute i landet så uppfordra vi dem att ekonomiskt bistå kvinnorna i agitations- och organisationsarbetet.

Även hemställa vi till de manliga agitatorerna att i högre grad än vad som nu sker i sina föredrag behandla även de frågor, som särskilt beröra kvinnorna.

Till Soc.-dem. partistyrelsen!

Kongressen, som är fullt medveten om svårigheten att väcka och intressera kvinnorna för arbetarörelsen dess medel och mål, men lika förstående för den stora betydelsen av kvinnornas upplysning och vikten av samhörighetskänsla med det soc.-dem. partiet, vill även att alla åtgärder i denna riktning beaktas.

Vi hemställa fördenskull till partistyrelsen att tillställa partipressen en anhållan, att i den mån förhållandena medgiva, använda kvinnliga medarbetare.

Vi hemställa även, att till distrikt och arbetarekommuner ställes en vädjan att mera än hittills giva kvinnorna större möjlighet till representation i resp. styrelser.

rösträttsfrågan

hade hemställts om kongressens uttalande angående V. U:s åtgärd att förra året understödja L. K. P. R:s namninsamling.

V. U. lämnade den förklaringen att detta varit en praktisk åtgärd som V. U. ansett stå i full överensstämmelse med 1911 års kongressbeslut och hemställde om kongressens godkännande, vilket även blev kongressens beslut.

Dessutom föreslogs att söka utröna i huru stor utsträckning arbetarekvinnorna utnyttjat den kommunala rösträtten, vilket beslöts skulle ske i samband med det nyinförda rapportsystemet.

Morgonbris.

En hel del önskemål hade genom motioner uttalats angående Morgonbris, bl. a. om återtagande av den förra vignetten, om billigare pris och mera agitation genom tidningen, dock med varmt erkännande på samma gång för redigeringen i sin helhet.

Red. Anna Lindhagen lämnade i sin rapport en utförlig statistik över vad tidningen innehållit under den gångna tiden och påvisade hurusom tidningen, såsom ledande för kvinnorörelsen, hade framförallt sin uppgift som upplysningsorgan, men föreslog att en blivande styrelse skulle få i uppdrag att redigera särskilda agitationsskrifter. Vidare framdrogs de skäl, som föranlett utbyttandet av den förra vignetten och beslöts att tills vidare bibehålla den nuvarande.

Skyddslagstiftningen

inleddes med anförande av riksdagsman Herm. Lindqvist. I frågan gjordes följande uttalande:

"Då minderåriga i stor utsträckning syselsätts i jordbruksarbete och arbetstiden på många platser är lika lång som för vuxna, så hemställer kongressen till riksdagsgruppen att lagen om minderårigas arbetstid inom industrin bör kompletteras med en lag om reglerad arbetstid för minderåriga inom jordbruket."

Lagstiftning till skydd för mödrar och barn.

Frågan inleddes av Anna Lindhagen med i huvudsak samma synpunkter som återfinnas i inledarinnans bekanta broschyr i ämnet. Nödvändigheten framhölls av att ny lagstiftning komme till stånd, dels för övergivna och frånskilda hustrurs samt ogifta mödrars barn, dels införandet av understöd till ankors barn samt införande av moderskapsförsäkring. Följande uttalande gjordes:

En av grunderna för det socialistiska samhället är, att varje barn tillförsäkras tillräckligt underhåll såväl för dess fysiska vård som för dess undervisning och utbildning fram till en betydligt högre ålder än den, som för närvarande är bestämd såsom åldersgräns för underhåll åt barn.

Innan detta mål uppnåtts, bör den socialdemokratiska rörelsen dock med all makt

söka genomföra de förbättringar i barnets nuvarande rättsställning, som nu genast ligga inom möjlighetens gräns att uppnå. Svensk lagstiftning lider i sådant avseende av upprörande stora brister.

Så vad angår barns rätt till understöd, när det endast har en försörjare, d. v. s. barn till änkor, samt i många fall fränskilda och övergivna hustrurs samt ogifta mödrars barn.

Vi anse därför att, i likhet med vad som redan införts i ett av de nordiska ländernas lagstiftning (Danmark) understöd till änkers (under samma lagstiftning kunde eventuellt ingå barn till fränskilda hustrur samt ogifta mödrar, när barnafadern är död) * barn även i vår lagstiftning må kunna snarast införas samt att utredning härom snarast företages;

att, där båda föräldrarna leva, men ej förmå eller ock av likgiltighet underlåta att betala till barnet underhåll, dels skyldighet blir lagd på myndigheterna att bevaka barnets rätt, dels skyldighet att lägga ut för barnets underhåll, vilket utlägg i vissa fall från försörjaren kan utkrävas. (Härvid påpekas särskilt att barn till ogifta mödrar, fränskilda och övergivna hustrur i sådan lagstiftning likställas och att densamma införas samtidigt.)

att utanför äktenskapet fött barn får arvsrätt även efter fader, när faderskapet fullt kan bevisas;

att ändring vidtages i lagen av nuvarande bestämmelser rörande edgång i barnuppfostringsmål.

Vidare anse vi att denna lagstiftning bör kompletteras med moderskapsförsäkring, vilken är av stor vikt att få införd med det allra snaraste och på ett effektivare sätt än enligt 1912 års regeringsproposition, särskilt sedan förbud för vid i industriellt företag anställd kvinna att arbeta före och efter nedkomsten ytterligare skärpts genom 1912 års lagbestämmelser.

Till sist få vi framhålla att en stor vinst skulle ligga däri att här berörda lagändringar, tillsammans med revidering av lagen om fosterbarns vård och angående försummade barn, samarbetade till överensstämmelse sinsemellan samtidigt framlades inför riksdagen så att enhetlighet kunde vinnas inom barnavårdslagstiftningen.

Sagostundsverksamheten.

Kongressen beslöt uppmana de socialdemokratiska kvinnorna att på allt sätt stödja sagostundsverksamheten.

Skolfrågan.

Fr. Signe Svensson, Stockholm, höll ett belysande föredrag i denna fråga och framhöll alla de krav arbetarklassen har att ställa på skolväsendet, vilket kongressen underströk genom att utan debatt antaga V. U:s förslag till uttalande. Detta lydde:

”Enligt partiprogrammet fordrar kongressen: Folkskolans skiljande från kyrkan. Folkskolans utveckling till en för alla gemensam och kulturfördringarna uppfyllande medborgarskola; och som medel till ernående härav framhålla vi fördrän på en förbättrad folkskoleundervisning och ett kraftigt reformarbete inom skolans område

* Eventuellt även änklingars.

genom att undervisningen utsträcker till högre ålder, religions- och historieundervisningens reformerande och att större vikt lägges vid undervisning i hygien och allmän samhällskunskap och riktas en allvarlig uppmaning till föräldrar att så vitt möjligt icke låta barnen avbryta skolgången förr än den undervisning som bjudes är genomgången.

I övrigt hänvisas till partiets kommunalprogram i skolfrågan.”

I religionsfrågan

beslöt kongressen hänvisa till 1908 års beslut.

I reglementeringsfrågan

höll d:r Alma Sundqvist ett mycket uppmärksammat föredrag och en resolution antogs, vilken anslöt sig till tidigare gjorda uttalanden.

Sista frågan gällde ”skydd mot abnormalt-sexuella företeelser. I denna fråga beslöt kongressen efter en kortare debatt att ett möte borde anordnas av Centralstyrelsen, varvid frågan borde behandlas av en läkare på sinnessjukdomarnas område. Vidare ansåg kongressen att medicinska auktoriteter borde behandla frågan och utarbeta förslag till lagstiftning, som kunde skydda i synnerhet barn mot abnormalt våldsmän.

Valet av centralstyrelse utföll så, att till ordf. valdes Anna Sterky, till korr. sek. Agda Östlund, redaktör för Morgonbris Anna Lindhagen och till expeditor Signe Svensson, båda enhälligt återvalda, samt utan funktion Amanda Frösell.

Kongressen avslutades, efter att ha pågått i två dagar, med ett välbesökt, stämmingsfullt offentligt möte med tal av d:r Lövegren, Malmö, Anna Lindhagen och Agda Östlund samt deklamation och sång.

Man kunde ju nu våga sig på den reflexionen, att det varit önskvärt att kongressen varit större och fulltaligare representerad, men de hårda tiderna sätta oblidkeligt sin prägel på allt, så även på detta.

Vi våga dock hoppas, att vår kongress slutit kvinnorna fastare samman, givit nya uppslag och nya möjligheter, som det gäller att utnyttja.

Låt oss med förenade krafter göra allt vad vi förmå, att barbariet må försvinna och att det må ljusna över världen!

Sverges Soc.-dem. Arbetarepartis 9:de kongress avhölls den 23 nov.—1 dec. 1914 i Stockholm i Folkets hus' A-sal.

De för vårt arbete viktiga och avgörande beslut, som där fattades, torde av alla våra medlemmar vara kända, varför det ej blir Morgonbris' uppgift att ingå på dem.

Vad som dock särskilt bör kunna glädja Morgonbris' läsare och vänner, är att tidningen genom partikongressens beslut för ytterligare 3 år framåt tillförsäkrats ett ekonomiskt stöd av 1,000 kr. från partiet. Dessutom beslutades ett anslag å 500 kr. och 2 månaders agitation bland kvinnorna.

Den socialistiska kvinnointernationalen och kriget.

Då den socialistiska kvinnointernationalen senast var församlad, i Berlin i april i år, för att träffa förberedelser för den 3:dje socialistiska kvinnokonferensen i Wien och fastställa ett gemensamt utarbetat program för densamma, tycktes den politiska himlen vara klar och molnfri och den politiska atmosfären stördes icke av någon hotelse om världskrig. Och ändå föranstaltade de delegerade från broderpartierna i Tyskland och England, Österrike och Holland, Ryssland och Finland en imponant fredsdemonstration i Berlin * — alldeles som om en instinktiv varning levt i deras hjärtan.

Kriget med all sin skräck och smärta uppväckte, isynnerhet det sista året då hotelsen om ett världskrig syntes rycka allt närmare, i alla länders proletariska kvinnors hjärtan en livlig och stark avsky, och temat: ”kriget, kriget” avhandlades allt oftare och oftare i arbetarskretsarna vid sammankomster och i den socialistiska kvinnopressen. Vid den 2:dra intern. soc. kvinnokongressen i Köpenhamn 1910 antogs enhälligt en resolution mot kriget av de delegerade från de 15 broderpartierna. Och vid den internationella fredskongressen i Basel (1912) höll partikamraten C. Zetkin såsom intern. sekreterare för arbetarskeorganisationerna ett starkt, energiskt och av humana tankar genomdat tal, vari hon protesterade mot varje krig och brodermord mellan nationerna. Ävenså inlämnades en protestresolution mot kriget från Rysslands organiserade sy- och textilarbeterskor genom deras ombud vid fredskongressen. Den soc. kvinnointernationalen var också beredd att avhålla den 3:dje soc. kvinnokonferensen, som skulle sammanträda i Wien 1914, i fredsviljans tecken. Det tycktes som om arbetarklassens kvinnor hade en förkänsla av den nära hotande faran och därför ville skynda att med fördubblad energi befästa den internationella solidaritetens band mellan arbeterskorna i alla länder, i förhoppning om att kunna avvärja krigshotelserna genom att förstärka världsproletariatets solidaritetskänslor. — — Men kvinnointernationalen som bildades först för 7 år sedan i Stuttgart (1907), besatt ännu icke tillräcklig makt och kraft för att ingripa i det skickesediga ögonblicket vid krigets utbrott eller att verka i den önskade riktningen. Kriget satte världen i brand och den revolutionära, internationella ”röda fanan”, som hittills även varit tecknet för protest mot kriget, den vacklade t. o. m. i de erfarna, manliga partikamraternas händer.

* Till denna demonstration hade från socialistiska kvinnor i Sverige sänts en proklamation. Red.

— — — Och ändå, finns det några inom hela arbetareinternationalen som t. o. m. nu, när kanonerna dundra och mänskligheten begår det vansinniga människomördandet som förblivit trogna de gamla antikrigiska internationella idealet, så nog är det arbetarklassens kvinnor.

Under det borgarklassens kvinnor låta sig ryckas med av det patriotiska vansinnet, de radikala engelska sufragetterna och de tyska vänstervänliga * rösträttskvinnorna synas vilja lösgöra sig från mänsklighetens upphöjda ideal och humanare känslor för att å ömse håll yrka på fiendens "tillintetgörelse", under det dessa instämma i den chauvinistiska kören göra de socialistiska kvinnorna i alla de krigförande länderna allt vad som står i deras förmåga för att även i dessa skräckfyllda dagar upprätthålla arbetarnas solidaritets- och broderskänslor.

De soc. kvinnorna protesterade mot kriget redan då det tedde sig enbart som en hotelse. Nu är kriget ett förfärande faktum. Men arbetarklassens kvinnor kunna icke i tålmodig översamhet finna sig i detta hemska faktum. Det är dessa kvinnor, som mest och svårast träffas av kriget. Till deras övriga lidanden — den dagliga omsorgen om bröd för sig och familjen, kvinnans rättslöshet och utnyttjande i verkstäder och i det egna hemmet — kommer nu också den kvalfulla oron för den älskades liv och öde: mannens, sonens, broderns. Hur många tusen och åter tusen kvinnor framleva icke nu sina timmar i kvalfull väntan på underrättelser från slagfältet, hur många mödrar och hustrur tillbringa icke långa, sömnlösa nätter i tårar? Men timmarna, dagarna, veckorna gå och förbliva tomma. Och om någon underrättelse kommer är den tyvärr alltför ofta hjärtslitande.

Men kanske lära arbetarekvinnorna just genom modershjärtats lidanden och de ensamlivna hustrurnas kval den stora och nödvändiga konsten att vidmakthålla solidaritetens anda genom medkänsla med andra "fiendliga" nationers kvinnor. Det blodiga världskriget, som för med sig mord, brand, olyckor och förintelse har icke mäktat upplösa de band som systerligt förena de socialistiska kvinnorna. Det är också arbetarekvinnorna, som nu stå vakt kring proletariats internationella solidaritet.

Alltsedan kriget bröt ut är det just de socialistiska kvinnotidningarna i

* Antagligen har icke förf. observerat, att den internationella rösträttsalliansen genast vid krigets utbrott protesterade mot detsamma och manade kvinnorna till enighet och besinning och även fortsatte att uttala sig mot kriget i likhet med de engelska socialistiska kvinnorna. I dagarna har utsänts från engelska kvinnor gemensamt av olika partier en liknande mening. Glädjande har som någon motvikt mot en del tyska högerkvinnors chauvinistiska uttalanden ett par kända vänsterkvinnor just nu väddat till humanism och internationellt förstående.

Red.

ALEXANDRA KOLLONTAY.

alla de krigförande länderna, som hava gjort allt både för att bekämpa chauvinismen i det egna landet, för att hålla vid makt de humana känslorna och det mänskliga tänkandet inom arbetarekretsarna, för att avhålla männen från onödiga blodsdåd och brutalitet och för att appellera till alla länders arbetares solidaritetskänsla. "Die Gleichheit" (Tyskland), "The Labour Woman" (England), "Arbeiterinnenzeitung" (Österrike) såväl som kvinnoartiklar i det ryska centralorganet "Socialdemokraten" försöka åter och åter att peka på krigets orsaker och att ställa de skyldiga — kapitalisterna och de maktavande i alla länder — till ansvar. De erinra också de egna partikamraterna om, att ett fiendligt lands proletärer ha varit och förbli stridskamrater för det stora socialistiska idealet.

De socialistiska kvinnorna i de krigförande länderna nöja sig icke med att delta i de olika hjälparbeten, som försöka mildra krigets olyckor (barnavård, hjälp åt arbetslösa, vården av de hundra tusentals sårade etc.). De bemöda sig att angripa krigets orsaker, de "förklara kriget krig".

En engelsk kvinnlig partikamrat ställer denna fråga:

"Kuna vi då icke finna andra medel att lindra krigets fasor än den gamla metoden med välgörenhet och samarittjänst och med anskaffande av för-

band och tvål? Vore det icke mera ändamålsenligt att utarbeta en gemensam plan, som skulle förena alla de icke-stridande krafter, och anställa krig mot krigets orsaker? Hjälparbete, barnkrubbor, barnavård o. d. kan ej förhindra kriget. Endast de icke-stridande, och i första rummet kvinnorna, kunna nu träda upp mot kriget. Det är hög tid att vi kvinnor förena våra krafter och kasta oss i kamp mot det."

Ropet på fred blir starkare för varje dag och får allt flera anhängare bland de krigförande ländernas kvinnor. Denna fordran och denna längtan efter fred växer helt naturligt fram ur arbetarekvinnornas levnadsbehov. Om de hava svårt i fredstider, så blir deras tillvaro outhärdlig under krigets dagar, då deras försörjare eller åtminstone lidandes-kamrat — man, far eller son — är i fält. Elände, arbetslöshet, sorger och ensamhet omgiva dem. Borgareklassens kvinnor hava endast de moraliska kvalerna att bära, då däremot proletärkvinnorna bli fullkomligt nedböjda av den dubbla bördan av materiell och moralisk sorg. Den enda utvägen, det enda hoppet är — fredens återställande!

De engelska kvinnliga partikamraterna voro de första, som ännu i oktober (se Lab. Leader och Morgonbris) offentliggjorde ett manifest till de engelska arbeterskorna och senare ett upprop till partikamraterna i andra länder. Därpå följde ett svar från de österrikiska partikamraterna, vilka betonade att de äro fria från all chauvinism, att de stå på samma ståndpunkt som förut, att de fördöma detta krig och överhuvud alla krig och att de i medkänsla tänka på partikamraterna i England, Frankrike och Ryssland.

De tyska partikamraterna hava från första stunden intagit en klar och klassmedveten ställning till kriget. "Die Gleichheit" konfiskerades två gånger under augusti månad och hos vår intern. sekreterare Clara Zetkin gjordes en brutal husundersökning. Den 27 nov. lästes ett upprop från intern. sekreteraren, ställt till alla länders soc. kvinnor. Häri uppmanas dessa att utnyttja alla tillfällen till att protestera mot kriget och att verka för freden. Det tyska uppropet slutar med orden:

"Vi socialistiska kvinnor skola i kampen mot kriget alltid tillhöra de framåtsträvande, de stormande."

Även de ryska partikamraterna hava uppfyllt sin internationella plikt. 7 november offentliggjorde de nämligen ett upprop, vari de uppställa en bestämd fordran på en kraftig aktion för freden och för kampen mot arbetareklassens egentliga fiender, de som äro skyldiga till kriget.

Rösterna från de socialistiska kvinnorna, som protestera mot krigets fasor, ljuda högre från dag till dag. Vi vilja hoppas, att även aktiviteten och energien hos våra partikamrater i alla

Solidaritet mot kvinnorna.

Aldrig har det såsom nu visat sig vad solidaritet människorna emellan kan uträtta. Den farofulla kris vi nu genomgå har öppnat ögonen på människor ur olika sambällsklasser och man upplever det egendomliga att se folk, som förut levat efter ordstävets »envar sig själv närmast», nu offra både tid och penningar i hjälparbetet. Och varför? Jo, emedan, vi vilja gärna tro det, samhörighetskänslan har vaknat. Man känner kanske för första gången ansvaret inför annat och andra än sitt eget jag. Men det djupaste skälet varför man nu beredvilligt visar en viss solidaritet är nog ändå fruktan, ångesten för den fara, som hotar landet utifrån. Man känner och förstår, att inför faran betyder den enskilde individen litet. Det är den samlade styrkan hos folket som behövs.

Därför firar solidariteten vackra triumfer i denna tid, och väl är ju det, men när en gång krisen är över är det nog också slut med solidariteten från det hållet, och arbetareklassens män och kvinnor måste som förut bygga vidare inom egna räckor. Detta arbete gäller icke endast frågor för dagen, utan den kampen gäller arbetareklassens existens, dess politiska och ekonomiska frigörelse framåt mot socialismens höga mål. I den kampen är det endast ett vapen som duger, och det är organisation och solidaritet, solidaritet inom hela arbetareklassen och även gent emot kvinnorna.

På soc.-dem. kvinnornas 3:dje kongress, som i dagarna avhållits, var det just denna fordran på solidaritet och ansvarskänsla från de starkares sida gent emot de svagare som gick som en röd tråd genom diskussionen. Med klok eftertanke fattades besluten, och det lades tydligt i dagen att arbetareklassens kvinnor inte eftersträva att bilda någon stat i staten, men de vilja ha rätt att pröva och besluta i de särfrågor, som beröra dem och inverka på deras existensmöjligheter. Nutidens kvinnor blicka utöver hemmets tränga väggar ut mot barnens framtid, de fordra skydd mot utpinande av barnens arbetskraft på arbetsmarknaden och bättre skolundervisning för

länder skall växa med fasorna inför krigets blodiga följder. Vi vilja hoppas, att arbetarekvinnorna skola rädda solidaritetens anda undan folkens blodiga slaktande. Ty det tillkommer mödrarna och hustrurna att inpräglade i sonens och mannens hjärta att: »Arbetareinternationalens stora och heliga idé skall du skatta högre än ditt eget hem, högre än ditt fosterland — och du skall försvara den framför allt annat». Endast solidariteten hos världens arbetareklass är i stånd att i framtiden skydda mänskligheten för krigets blodiga skräck.

Alexandra Kollontay.

dess, och de fordra att få ett ord med i avgörandet rörande den lagstiftning för kvinnor, som nu förberedes. De fordra att upplysning skall spridas bland Sverges tusentals lönearbeterskor, så att dessa må tillföras organisationerna.

Alla dessa frågor tillhöra soc.-dem. dagsprogrammet. Om kvinnorna speciellt arbeta för dessa, kan detta endast gagna hela partiet, men brännpunkten är naturligt nog kvinnornas rösträttsfråga, som kanske inom en icke alltför avlägsen framtid går sin lösning till mötes och som är av så utomordentligt stor betydelse för kvinnorna. Det är ock i förväntan om kvinnorösträttsfrågans lösning som de olika politiska partierna söka samla kvinnorna kring sina program. De veta att kvinnorna, när de en gång stå med röstsedlar i hand, bli en stormakt, som det är klokt att i tid vinna och stå sig väl med. De senaste valperioderna ha även visat oss de borgerliga kvinnornas arbetsförmåga och solidaritet gent emot sina partier. De arbeta och träna sig för att, när tiden kommer, förverkliga sina speciella intressen, ty huru mycket man än ordar om nationen som enhet, så komma särintressena att finnas så länge klassamhället består.

Men arbetareklassens kvinnor då? Lönearbeterskan? Ja, bland alla kvinnor har ingen så stora intressen att bevaka som hon. Arbeterskan tillhör en förtryckt klass, hon äger intet och har intet att stödja sig vid annat än sin underbetalda arbetskraft. Alla veta vi hur denna arbetskraft skamligt exploateras såväl inom industrin som på hemarbetsområde. Den för några år sedan i Stockholm anordnade hemarbetsutställningen blottade obarmhärtigt de svältavlönade kvinnornas elände. När lagstiftningen i fortsättningen kommer att syssla med dessa och andra kvinnornas livsfrågor, så måste naturligtvis de, som saken gäller, vara på sin vakt och för söka öva påtryckning i vidast möjliga mån, så att avgörandet blir till gagn för kvinnorna. Därför måste kvinnorna organiseras, och i detta avseende är ännu förhört mycket arbete gjort.

Den centralstyrelse, som valdes på soc.-dem. kvinnornas kongress och fick i uppdrag att söka bringa kvinnorörelsen framåt, inser mycket väl alla svårigheter. Dock skall arbetet bli synnerligen lätt, såvida den rätta solidariteten och förståelsen finnes hos de stora ledande centralorganisationerna, som gå i teten och hunnit så långt fram, och även hos de enskilda organiserade männen. Denna solidaritet måste finnas, kvinnorna få ej lämnas efter i utvecklingen, ty detta skulle bli till obotlig skada för arbetarörelsen.

A. St.

»Till Belgiens hemlösa» har av Göteborgs Soc.-dem. Kvinnoklubb insamlats kr. 31:50.

Nyårsklockan.

(Ur Edvard Fredins diktsamling.)

*Ring, klocka, ring i bistra nyårsnatten
mot rymdens norrskenssky och markens*

snö;

det gamla året lägger sig att dö...

*Ring själaringning över land och
vatten!*

*Ring in det nya och ring ut det gamla
i årets första, skälvande minut.*

*Ring lögnens makt från världens
gränser ut,
och ring in sanningens till oss som
famla.*

*Ring våra tankar ut ur sorgens häkten
och ring hugsvalelse till sargad barm.*

*Ring hatet ut emellan rik och arm
och ring försoning in till jordens
släkten.*

*Ring ut vad dödsdömt räknar sina
dagar*

och forngestaltningar av split och kiv.

*Ring in ett ädlare, ett högre liv
med bättre syften, mera rena lagar.*

*Ring ut bekymren, sorgerna och nöden,
och ring den frusna tiden åter varm.*

*Ring ut till tystnad diktens gatularm,
men ring till sångarhjärtan skapar-
glöden.*

*Ring ut den stolthet, som blott räknar
anor,*

förtalets lömskhet, avundens försåt.

*Ring in det rätta på triumfens stråt,
och ring till seger mänsklighetens
fanor.*

*Ring, klocka, ring... och seklats krank-
het vike;*

det dagas, släktet fram i styrka går!

*Ring ut, ring ut de tusen krigens år,
ring in den tusenåra fredens rike!*

*Ring in den tid, då andarne befrias
ur själviskhetens sammansnörda band.*

*Ring mörkrets skuggor bort ur alla
land;*

ring honom in, den bidade Messias!

Alfred Tennyson.

För landet av lidandets törne krönt...

Om du hjärta i bröstet har, kamrat, som lågar för rättens sak,
om du aktar att knäa för våld som skam, men slungar din hatt i tak
för den, som offerar sitt liv långt förr än han ärelös lever i glans,
som blödande stöder sin fana kär, och kämpar fast knäckt är hans
lans,

du lossar på pungen din,
om mager den är och lätt,
om som en pumpa stinn,
späckad med sedlar tätt,

för folket av lidandets törne krönt, folket med stridsmod av guld. —
Din skärv kan måhända försona ett grand av vårt släktes omätliga
skuld.

Vi ha isat i själviskhet vår själ, och vår dyraste skatt är vårt hat.
Vi trampa rättfärdighetens bud, och vi råna de armes fat.
Det bästa i människosinn på kors vi spika med spott och spe.
— Ah, slå dig ej för ditt bröst och säg: "Ej jag, blott de och de..."

Sanningens vita dräkt
vi smutsa med skum och flarn
och hölja i den våra lumpor fräckt
och hovera i lögnens garn.

Och du har bragt bränsle till tvekampens bål, så visst ett du med
släktet är. —

Vill du lätta vår skuld, sänd en godhetens glimt i det blodstöcken
Belgien bär!

Du säger med sorg: "Kring vår egen hals nöden sin snara snor;
ur tusendens liv suger svälten kraft och farornas draksådd gror."
Men vår luft är fri ifrån bombers eld, granater ej plöja vårt land;
vi slinta ej i de våras blod, ej stå våra hem i brand.

Mor kan ge tryggt till svar
frågande liten sven:
"Precis på stund som han lovat har
kommer far till dig igen."

Fråga små belgiska svenner slikt, kartesch ger dem svar och granat,
som fäderna krossat och gjort deras land till en avgrund av plågor
och hat.

Du moder, som sköter i ro ditt barn vid sprakande brasa ömt
och kläder det mjukt och när det hult, vid sång om vad skönt du
drömt,

och bär det till sömn under skyddat tak och kysser, vid vaggan böjd,
den rosiga kinden mot kuddens dun med en moders ljuvliga fröjd,
fasornas koppel är löst
i belgiska mödrars bo.
Med hungrande barn vid hungrande bröst
och rivna av kvalets klo

dina systrar irra bland spillror och lik — din skärv kan ge bröd och lä
åt dignande åldring, åt liten tös just lik den på ditt eget knä.

Kamrater det vida Sverge kring, en var, som av åtrå bränt
att fylla rättfärdighetens mått, en var, som en brygga spänt
i tanke, i dröm, i handling god till kärlekens stjärnland,
stöd folket, som blöder bort, med stark och givande brodershand!

Giv juvel och gyllene länk,
du storman på maktens tron!
Drag din svängrem in ett hål och skänk,
du, som står vid nödens zon!

O, giv för rättfärdighetens skull, för de älskade i din famn!
Och står du allen i världen, giv i din döda moders namn!

(Soc.-Dem.)

MARIA SANDEL.

Människorna en god vilja!*

Av Viktor Larsson.

Låter den icke som den bittraste ironi i
våra dagar, denna snart tvåtusenåriga ängla-
hälsning, ljuder den inte som en gravring-
ring över det finaste och ädlaste i människo-
dröm och människotanke, skär den icke som
det grymmaste hån genom grottekvarnens
slammer, de förtrampades kvidan och våldets
druckna segerskrän! Denna Betlehemsle-
gend om stjärnan, som lyste så klart över
stallet, där mänsklighetens framtidshopp
slumrade på halmen, och österlandets vise
bragte sin hyllning åt den nya världsbefri-
ande sanningen, denna legend, hur naiv, hur
barnslig tar den sig icke ut i den skarpa be-
lysningen av vår tids pösande, grymma Mam-
monskult, hur illa passar inte dess fridsidyll
in i denna tids blodiga kamp om äran, mak-
ten och brödet, huru skarpt konstaterar icke
dess härliga symbolism mot den verklighetens
iskalla, järnhårda förbannelse av hat, för-
tvivlan och själviskhet, som än i dag synes
vila lika tung över mänskligheten!

Från alla världens hörn komma denna för-
bannelses hemska upprörande bud om för-
trampad rätt och våldförd frihet, om krigets
massmord och bloddränkta slagfält, om gul-
dets gräsliga Molochoffer och festrustets
vilda orgier, om krossade existenser och för-
störda liv — från alla håll komma de, dessa
förfärliga olycksbud, bärande vittne om, att
mänsklighetens onda vilja är starkare och
grymmare än någonsin, och att friden på jor-
den alltjämt är den tommaste av illuso-
ner.

Frid på jorden och människorna en god
vilja!... Det är snart 2,000 år sedan denna
ängelhälsning bragtes en förpinad mänsk-
lighet, och ännu synes den vara lika långt
— ja, längre än någonsin — från sin uppfyl-
kelse. Det har väl icke funnits någon epok
i historien, då tillvarelskampen antagit så
hätskå, så grymma former som i våra dagar,
då styrkan mera oförsynt skipat lag och rät-
ten mera samvetslöst trampats ner, ingen tid,
då barbariet frödats så grovt och tjockt som
under vår stolta moderna kulturs glänsande
fernissa. — Finnes det då ingen räddning,
intet hopp, skall mänskligheten alltid vrida
sig i kval och ångest, ropande sitt "Baal,
hör oss!" till tidens grymma avgudabeläten,
skall dansen kring guldkalven alltjämt gå
allt vildare, offrens tal bliva allt större, al-
las krig mot alla allt blodigare?... Nej,
huru lång och mörk natten än är, skall dock
en gång morgonen gry. På djupet av till-
varelskampens förfärliga kaos växa sig fri-
hetens och rättfärdighetens krafter allt star-
kare; under det vilda vågsvallet, på vilket
individers och folks öden kastas omkring som
flarn, går en lugn, men allt mäktigare un-
derström av nya frigörande tankar, av det
bästa och sannast mänskliga i känslor och
strävanden, en ström, "som med segrande
vågor går fram genom havet", bärande med
sig urcellen till en ny mänsklighet, en ny

* Ur Hallands-Postens julnummer för 1899.
återge vi här utdrag ur en artikel — det är
ju som skrivet för i dag! Då var det boer-
kriget...

Från kvinnliga tyska partikamrater

genom Klara Zetkin.

Till socialistiska kvinnor i alla länder!

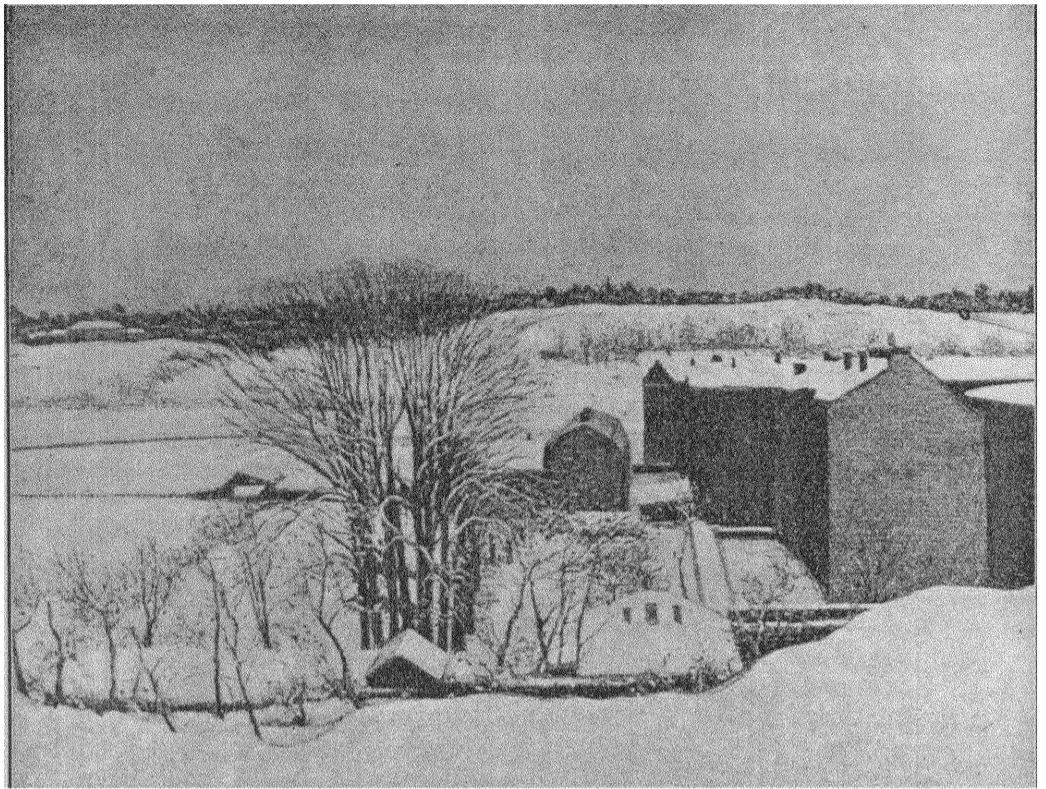
Partikamrater, systrar! Såväl i de krigförande som i de neutrala länderna ökas från vecka till vecka de kvinnoröster, vilka höja protest mot det fruktansvärda folkslaktande, som framkallats av de kapitalistiska staternas fikande efter världsmakt och världsherravälde. Sedan nära fyra månader pågår nu vapenskiftet och ständigt ryckas flera folk med, allt större delar av jorden dragas in i den blodiga kampen.

Kriget har tagit i sin tjänst folkens bästa fysiska, andliga och moraliska krafter, deras lands rikedomar, den mest fulländade organisation av samverkan för ett mål, vetenskapens värdefulla erövringar, teknikens underverk. Kriget tornar upp ruinhögar och berg av dödade och lemlästade på ett sätt, som världen aldrig förr har skådat, hur stora blods- och tåreströmmar än ha sköljt över den. Kriget trampar miljoners välfärd och lycka under fötterna, det sliter folkrättsliga fördrag, det filosoferar med svärdet över föreställningar och institutioner, som vi anse vördnadsvärda, det befäller folken att tillbedja det de i går förkastade och förkasta det de hittills tillbett. Kriget fläckar alla de ideal, otaliga släkten av alla nationer och raser under kval och glädje tillkämpat mänskligheten under dess utvecklingsgång från djuret till den sanna mänskliga frihetens rike. Vad har det blivit av den kristne gudens budord: »Du skall icke dräpa» och »Älska dina fiender»? Vad har det blivit av de tänkesätt och seder alla moderna kulturnationers största och ädlaste andar inristat på sina sköldar? Vad har det blivit av proletärerernas internationella, socialistiska broderskap, om vilket vi så stolt talade och drömde?

Ju längre detta krig varar, desto mera förblekna de vackra talesätt och tankegångar, som skulle dölja dess kapitalistiska ursprung för folkens ögon. Masken faller av, likaså de vackert utsirade höljen, som bedragit så många, och i naken fulhet står det nu som ett kapitalistiskt erövrings- och världsmaktskrig.

Sozialistiska kvinnor i alla länder! Vi bära det ansvar för de olyckor, som denna krig som ett rasande djur har skapat. Vi är inte medskyldiga därtill. Men detta har vi sagt i den visserligen riktiga, men dock något ytliga och lättköpta bemärkelsen att vi utan rösträtt sakna möjlighet till medbestämmanderätt över krig och fred. Nej, inför anblicken av de nedtrampade fälten, de

jord. I människornas själar lägges sten på sten in i gudsríkets nya världsbyggnad, under järn- och blodokets tryck fortgår andarnas revolutionerande allt hastigare för varje dag, för varje nytt blodsrop blir fridstanken allt starkare, för varje den onda viljans triumf blir kraften till det goda allt större.

Karl Nordström: Vinterafton vid Röslogstull.

brända städerna och byarna, de lemlästade människokropparna måste vi frän-säga oss varje medansvarighet för kriget på grund av den ännu högre rätten, att vi, trogna vår historiska erfarenhet och vår socialistiska övertygelse, med all kraft hava verkat för fredens bevarande. Det finns väl ingen ibland oss, vilket hennes fädernesland än må vara, som ej sedan årtal medvetet och med glädje gjort sitt bästa för att avvända världskrigets hotande katastrof, ingen som icke vore beredd att offra allt, ända till sitt sista andedrag, för att upprätthålla freden.

För oss socialistiska kvinnor har tanken på världsfreden såsom frukt av och underpant på alla proletärerers internationella broderkap alltid varit helig — detta broderkap, som allena förmår öppna portarna till den socialistiska framtid, som vi kvinnor eftersträva av hela vår själ. Emedan det är så, står världskriget med sin skräck icke skiljande mellan oss. Oförvillade av kanondunder, glänsande tal och kritiklösa masstämmningar bära vi i alla länder oförtrutet de gamla socialistiska idealen även genom denna tid. Från alla håll, över blodströmmar och ruinhögar, räcka vi varandra händerna, eniga i vår gamla tro och med den enda, orubbliga viljan: genom allt, till socialismen!

Vårt sista, stora gemensamma arbete, den planerade konferensen i Wien, skulle ha stått i vår fredsviljas tecken. Världskrigets pansrade näve omintetgjorde den. Nu måste fredsviljan diktera vår första stora gemensamma uppgift. Vi socialistiska kvinnor måste samla kvinnorna i alla länder, på det de gemensamt må motsätta sig det fortsatta vanvettiga folkslaktandet. Miljonstämigt, oemotståndligt måste vårt rop ljuda: Nog med stridandet, nog med härjandet! Ingen kamp ända till utmattning, intill folkens förblödning! Fred, varaktig fred! Intet antaetande av någon nations oavhängighet och värdighet! Ingen annektering,

inga för något land förödmjukande fredsvillkor, vilka icke äro en borgen för grannarnas säkerhet, utan endast giva anledning till nya kapprustningar! Rum för det fredliga arbetet! Vägen fri för folkens förbrödring och deras samverkan för den internationella kulturens blomstring!

Väl äro vi kvinnor nästan i alla länder utan politisk rätt, men vi äro ej utan social makt. Må vi utnyttja varje gnista av denna makt ända från våra ord och gärningar i anhörigas förtrogna krets intill vårt inflytande i offentligheten, vilket stegrats i denna krigsvapens tid. Må vi nyttja alla till buds stående medel, i tal och i skrift, bland enskilda och organisationer i alla länder! Oss skrämmar eller förvillar därvid icke skrån från den chauvinistiska strömning affärskunniga procentpatrioter, maktgiriga erövringspolitiker och samvetslösa demagoger låta sig ledas av. Må vi just inför denna strömning tala öppet om alla de kulturvärden, till vilkas ernående alla nationer hava bidragit, tala om nödvändigheten av en stor nationell gemenskap för alla folk. Må vi med stolthet veckla ut de socialistiska fredsfördringarnas banér, socialismens banér! I alla länder skall okunnigheten och egennyttan förfölja och smäda oss såsom fosterlandslösa! Låt vara! Vi veta, att vi tjäna vårt fosterland bättre med vårt fredsverk än genom skymfande och förödmjukande av främmande nationer och genom sabelskramlande krigsbedrifter.

Om männen döda, så hör det oss kvinnor till att kämpa för livets uppehållande. Om männen tuga, så är det vår plikt att höja vår röst, vi som äro uppfyllda av våra ideal.

Partikamrater, systrar! Uppfyllen det löfte den socialistiska Internationalen gav under den minnesvärda fredskongressen i Basel: »Vi socialistiska kvinnor skola i kampen mot kriget alltid tillhöra de framåtsträvande, de stormande.»

Om nödhjälpsarbete.

Man påstår att nöden är uppfinninnarnas moder och ibland ser det verkligen så ut. Vi tänka nu närmast på den svåra tid som i höstas föll över även vårt land — fast i mild måtto i jämförelse med det ohyggligaste som kan ske och som skedde utomkring oss.

Mobiliseringsklockor ringde, fabriker stängdes, livsmedelspriserna stego uppåt i oroväckande grad och i arbetarehemmen, där man redan i normala fall får räkna så noga med örena och kronan, såg det ett tag inte bara mörkt utan hotande ut. Nöden stod inte bara utanför dörren och lurade, inom ett par veckor hade den mångenstans hunnit installera sig innanför.

I mångt hem kändes detta så mycket smärtsammare som man där visserligen var van vid små och knappa förhållanden, men dock alltid hitintills hade klarat sig undan de tråkiga och förödmjukande institutioner som heta fattigvård eller välgörenhet. Man hade i bästa mening varit sig själv nog i sina små förhållanden. Så kommer detta så fullkomligt opåräknade och absolut oförberedda.

Hjälp måste bringas, det kände alla med socialt ansvar, inte vare sig i form av fattighjälp eller välgörenhet, utan som enkelt och rättsligt medborgerligt understöd från stat och kommun åt dem, vilka oförskyllt kommit i behövande ställning. Men stat och kommun äro tungrodda skepp — och därtill breddade nödtillståndet, direkt och indirekt förorsakat av krisen, ut sina griparmar långt utöver de områden, där dess hjälp blev tillräcklig.

Bland andra institutioner, spontant framsprungna ur dessa tillfälliga tråkiga sakernas tillstånd uppstod då också i Stockholm Kvinnornas Uppbåd. En sammanslutning organiserad och sammansatt av kvinnor från alla samhällsklasser, som tog till sin uppgift att bringa möjlig och snar hjälp i olika former, ej som välgörenhet, utan som en nödvändig åtgärd, framkallad av den för vårt vidkommande säregna och opåkallade situationen.

Kvinnornas uppbåd beslöt att arbeta på tre linjer: en avd. arbetade för landstormens beklädnad, en annan skulle sysselsätta sig med livsmedels- och arbetsfrågor, en tredje skulle bringa tillfällig hjälp tills kommun och stat hann träda emellan.

Den tillfälliga hjälpbyrån organiserades av Agda Östlund och Anna Lindhagen och därifrån utdelades under augusti mjölk- och matpoletter huvudsakligen till mobiliserades familjer. Säkert blev denna hastigt organiserade nödhjälpsavbetydelse för många hungrande. Sedan vidtog för dessa det statliga och kommunala understödet.

B. Hoetger: Marmorhuvud.

Kvinnornas Uppbåds tredje avdelning prövade många sätt att bringa hjälp. Det visade sig emellertid snart att det viktigaste skulle vara att skaffa arbete åt en mängd unga kvinnor.

Genom fru Emilia Bromée, medlem av statens arbetslöshetskommission, skaffades en större leverans å strumpor. Fröken Gerda Meyerson och yrkesinspektör Kerstin Hesselgren organiserade nu trikåstickningsverksamheten.

Av ett nytt svenskt fabrikat inköptes några maskiner för en summa, som erhöles från drottningens centralkommitté och en del maskiner hyrdes.

Här sattes nu arbetslösa kvinnor i tillfälle att dels få lära sig ett nyttigt yrke, dels att under denna svåra tid efter lärotiden skaffa sig en stadig sysselsättning med inkomst. Denna senare blev naturligtvis av det blygsammaste slag — mindre än man från början från initiativtagarehåll räknat och kalkylerat med. Detta hade flera orsaker. En bland dem har väl varit, att det garn, som för dessa beställningar får användas, är av besvärligast möjliga art att hantera, strävt och oerhört hårdarbetat, vilket i sin mån tillsammans med maskinskador och allehanda missöden naturligtvis för en eller annan kunnat bli nog så besvärliga faktorer att räkna med då det gällt att få upp veckolönen till mesta möjliga.

Agda Östlund, som förestår stickningen, förklarar dessutom för oss, att det visst inte bara är till att stå och "mala

runt på kaffekvarnen-maskinen" för att det skall bli ett par strumpor fixa och färdiga. Det skall maskning, pressning, räkning och buntning också till innan det är färdigt för leverans, och allt tar sin tid. Maskning har lämnats som hemarbete åt dem som velat ha detta. Arbete har även utlämnats till hemstickerskor. Inalles har under sist förflutna kvartal ett 60-tal arbeterskor hållits i sysselsättning.

I lokalen intill trikåstickningssalen håller man som bäst på med julstök. D. v. s. man rödjer undan och plockar bort allt vad som påminner om vad som under de sista tre månaderna förehafts. Här har nämligen en annan gren av s. k. nödhjälpsarbete haft hemvist. Klädespersedlar av alla upptänkliga slag, som skänkts till Kvinnornas uppbåd f. v. b., ha nämligen här under ledning av fruarna Gyllenspets och Svanberg förvandlats till de mest praktiska och nyttiga plagg — isynnerhet åt barn. Här har nämligen sysselsatts icke mindre än 105 kvinnor, övervägande arbetarehustrur, vars män antingen varit mobiliserade eller genom krisen blivit arbetslösa. Ovana som de flesta av dem naturligtvis voro vid sömna ha de här fått litet hum om denna för en arbetarehustru naturligtvis ytterst värdefulla "konst"; dessutom ha de fått behålla det eller de plagg de själva sytt och till vilka materialet tagits från "förrådet". Säkert blevo många småttingar här riktigt fina till jul — och så var det allt bra kärt att mamma själv sytt det! Vi sågo några alldeles förtjusande barnplagg (det mesta var dock nu avhämstat) och även vackra och nyttiga saker hade mammorna kostat på att ge sig själva — ett förhållande som inte är vardagsmat, nej, inte ens julmat, för mor. Som annars alltid får vänta till sist — när allting är slut!

På denna avdelning hade även beretts arbete för några arbetslösa bysömmerskor att sy åt armén pr styck. Några arbetarehustrur voro t. o. m. så händiga, att de snart lärde upp sig i denna bransch och funno här en ganska god inkomst.

Journal har förts över såväl "ingående" som "utgående" plagg — för överskådlighetens skull. En ganska välbetänkt anordning synes det oss.

För övrigt tycks det bästa och hjärtligaste förhållande ha varit rådande. Inga misräkningar från någondera hållet, enligt vad vi kunna finna. För resten är det ett spring i trappor och dörrar just nu när vi gå och titta. Man skall hämta sina klappar till jul. Här kommer en fru och tar med sig en vacker mörkblå wallblus med vit sidenkrage — det var för resten också en vacker fru, så det passade så bra så — och här kommer en liten lagom täck Carl Larssons-unge av det slaget man bara vill knäppa under det lilla uppåsträvande partiet mitt i ansiktet och för resten tycker riktigt mycket om, och hälsar så innerligt käckt från mam-

LITTERATUR.

Blodet ropar av Martin Koch. Tidens förlag. Pris 1:50.

Detta häfte innehåller "skisser och ögonblicksbilder", vilka äro ganska märkliga, uttryck som de äro av krigsårets erfarenheter.

En bild är ett åhört samtal, ett av dessa högtyska, som tyvärr är liktydigt med ärkenationalistiska. Denna får sin höjdpunkt i följande glosa:

"Aldrig kan jag glömma hur hänförande det var att läsa om tyskarnas segrtåg genom Belgien. Och så manliga de ha varit! Stränga, kallblodiga, säkra på sig själva. Belgien borde skämmas."

En ung, försynt herre i sällskapet, som ser litet riktigare på tingen kommer dock i debatten till korta inför all denna flödande säkerhet.

En annan bild är skriven till deras ära; alla dessa tusenden och åter tusenden, som givit sig ut i kriget mot sin vilja:

"Ärat, över alla dödens gränser ärat vare ditt namn, kamrat, du som nu av de mäktiga rovmännens vilja drivits ut i krig, som du inte velat!"

En annan bild ger även följande medgivande: "Det är icke allenast konstens och vetenskapens international, som blivit krossade i grus och spillror. Även socialisternas international har krossats, det tjänar ingenting till att förneka det". Förf. erkänner emellertid detta med lugn, "emedan vi drabbats av en sådan katastrof en gång förr", och "Internaltionalen framgick då endast mångdubelt starkare på nytt". Han påvisar också att socialistiska teoretici profeterat om världskriget.

I sammanhang med dessa reflexioner kommer förf. in på några ganska intressanta uttalanden om motsättningen mellan individualism och socialism. Han slår fast, vad ju också de flesta djupare tänkande människor äro överens om, att krigets orsak icke är, som det påstås, rasernas kultur-

kamp 'utan kapitalismens kamp om handelsvägar, världshandel och världsmakt'.

Men Martin Koch stannar icke i sitt resonemang härvid. Han ställer upp den frågan: "Är kriget därför otänkbart?" Han menar att "här står tro emot tro, men för en mera skeptisk blick ter sig socialismen alltför jordbunden för att vara tillräcklig krigsfara".

Sista skissen heter "Ord i förtroende", ett samtal mellan några unga partikamrater. De sitta tillsammans med krigets slagskugga över sig. Där är den unge mannen, som protesterar intensivt emot att mörda, och hans teori avfärdas synnerligen skarpt av en annan av debattörerna, som lika intensivt tror att om det blir krig så försvarar man sig. Man gör allt på befallning, då man vet att ens eget liv annars står på spel — man skulle t. o. m. skjuta barn på befallning. En tredje av debattörerna intar en mera försonande mellanställning. Denna debatt om de ämnen, som ssyselsätta allas våra hjärnor, är starkt och bra skriven. Personligen kan man ju sedan få ha den åsikten att förf. låter våldets apostel ligga något för mycket över i argumenten. Och man undrar — finns det många socialister, som resonera så ohyggligt materialistiskt?

Som en motvikt mot denna ande har emellertid förf. med psykologisk skärpa för vad som fordras för att giva sina bilder ett försonande drag börjat boken med en berättelse om den heliga Elisabeth, kristendomens och kärlekens personifierade lilla helgon.

Mannen med körsbären av Elin Wägner. Alb. Bonniers förlag. Pris 3:75.

De flesta av de berättelser, som Elin Wägner här har samlat måste roa och intressera var och en. Den berättelse boken har titeln efter är en tragisk liten historia om en fränskild hustrus outsläckliga och hopplösa kärlek till sin för detta man, om vilken

en annan säger, att denne mannen anar inte, "att den lust, som aldrig dör, smakar aldrig han, som äter kvinnor som körsbär för det mjuka köttets skull".

En annan historia, både allvarlig och humoristisk, bör läsas, om icke annat så för att den fått en så utomordentligt rolig titel "Aldrig så litet män inte är gift". En annan historia är den förträffliga skildringen om Nini, som är anställd hos en hårfrisörska, som är ensam och som avundas de andra flickorna när hon hör dem i telefon stämma möte strax före stängningsdags. Nini älskas redligt av en handlande vid namn Svensson, som vet att Nini är dygdig. Men hon funderar icke alls på att bli fru Svensson utan som det så ofta går så hämnar Nini för äventyret.

En annan utmärkt liten berättelse är "Världshistoria" eller historien om hur två älskande människor använde Bondetägsdagen, då alla hade lov, att älska i stället för att uppleva det världshistoriska.

Till sist innehåller samlingen en sorts fantasi från krigsutbrotsdagarna som är synnerligen bra gjord. Den heter "De eniga miljonerna". Dessa äro kvinnoskarorna, som tänkas samlas till kongress i Stockholm just i krigsutbrottet. Med sakkunskap men också med ett starkt drag av humor skildras först en sådan där internationell rösträttskongress. Det är något av historiskt dokument över dessa blad — med undantag förstås att den är förlagd till Stockholm 1914. Den diktade delen är icke gjord mindre bra: hur två tredjedelar av kongressen störta hem var och en till sitt land och hur ytterst svårt det är att få den återstående tredjedelen att åstadkomma en något så när värdig avslutning. Den radikalaste av dem alla, för vilken kongressen varit en smula rädd, har icke i sin själ något annat än dessa ord: "Nu går jag för att se Frankrike segra".

A. L.

ma och ber att få hämta hennes kjol. "Och så mötte jag tant Gyllenspets som sa, att jag skulle säga till att få något gott till mig" — vilket sista tycktes vara, utom mammas kjol, mycket viktigt!

Som sagt, det är slut för "säsongen", men även här börjar man på nyåret igen. 70 "elever" äro redan anmälda och troligen blir det väl fler. Vid en titt in i "lagret" visade det sig dock som om det kan bli knaggligt nog att skaffa lämpliga plagg att göra något nyttigt av för alla dessa. Det mesta och det bästa har naturligtvis letats ut nu till jul. Men kommer dag kommer väl råd, vilja vi hoppas.

Vi återkomma i annat nummer till vad som åtgjorts för tobaksarbetarskorna.

J. S.

Livet.

Av Elna Lindgren.

Det är en sommarkväll vid den idylliska lilla västkustbadorten.

Luften är ljum, mättad av tånglukt. De ståtliga bokarna sträcka sig höga och allvarliga mot den mörkblå himmelen, det susar litet sakta i dem, som viskade de med varandra.

På havet leka böljorna, då och då nyckfullt skvalpande mot stenarna på stranden. Månen blickar intresserad fram bakom ett litet moln; då glittrar det av odygd i de lekande böljebarnen.

Från en segelbåt på havet höres sång, seglen lysa vita som måsar, längre bort hörs de gnällande tonerna från ett dragspel.

På strandpromenaden, som sträcker sig runt kring ön, promenera badgästerna, mest par om par, en dam och en herre, tätt slutna till varandra.

På en klippavsats, mitt i månskenet, sitta två människor, en man och en kvinna. Båda äro vitklädda och som de sitta, stilla och orörliga, kunna de lätt av någon vidskepelig fiskare tagas för ett par andeväsen.

De ha suttit där rätt länge nu. Samtalet går trögt, bådas tankar äro på samma håll, men ingen av dem vågar tala därom, av fruktan att röja sina innersta tankar. Hon är eljest inte en kvinna, som bävar för att säga sin mening, även om hon därigenom skulle ådraga sig andras ogillande, men detta, som nu upptager hennes tankar, berör hennes kvinnliga känslor, och därför är det svårare än vanligt. Dock har hon hela tiden tänkt att i kväll skola de ej skiljas utan att hon talat om deras framtid. Hon fick väl göra det efter han var en sådan man, som ej själv vågade.

Så sträcker han på sig litet och böjer sig ner att ta upp promenadkappen, som fallit bredvid.

Af alla
Cacao-
sorter
jag pröfvat
har ingen
smakat så
bra som

THULE

— Kanske vi skola gå hem nu — säger han litet dröjande — Elsa blir väl orolig eljest?

Damen vid hans sida ger honom en hastig blick ur de mörka ögonen.

— Är ni rädd nu igen? — säger hon skämtsamt, men i hennes blick ligger djupt allvar.

— Kanske det, men i så fall är denna fruktan endast för att ej uppröra en så svag kvinna, som Elsa är, intet något annat.

— Jaså, det är på så sätt ni resonerar — säger hon kallt.

— Vad menar ni nu?

— Jo, att det förklarar en del egendomligheter, som mycket förvånat mig hos er.

— Säg, vad då?

— Er osunda förlovning t. ex.

— Min förlovning osund! Nu måste ni förklara er. — Han tar i med en viss hetta i röst och ord.

— Förklara! Hon skrattar lätt. — Nåja, det är ju snart gjort. Jag tycker helt enkelt att det är osunt och onaturligt, att en ung, frisk man, som ni, ett riktigt prakt-exemplar till man för resten, går och förälskar eder samt, vad värre är, binder er vid en så sjuklig och svag kvinna, som Elsa är. Min tro är att ni inte varit er själv riktigt när detta hänt och knappast kunde det väl vara kärlek ni hyst för henne.

Han ser litet förvirrad ut och dröjer något med svaret. Så säger han:

— Ni har nog delvis rätt i vad ni säger. Och nu förstår jag många gånger inte riktigt själv hur det gått till. Men nog vet jag att det varit kärlek jag hyst för henne. Jag var visst förälskad i hennes svaghet, för resten.

— Ja, men då är det ju som jag säger. Förhållandet är osunt.

— Ja, det får nu vara vilket som helst, osunt eller sunt, nu är jag i alla fall fast, det hjälper inte att resonera och dra slutsatser — säger han och hans röst är avvissande.

Men hon låter inte avspisa sig nu, när hon en gång tagit "bladet från munnen".

— Ni är fast, det är sant. Men det är ni själv, som binder er, ej någon annan. Ellär vad är det väl, som kan tvinga er att binda ert liv vid en sjuklings, och endum sjunkling, dess värre?

— Ni är då för ryslig, fröken Ada. Jag har aldrig träffat någon människa, som så skoningslöst säger andra sin mening.

Ada ser hastigt upp.

— Ni tycker förstas att jag är hård. Nå, rörde saken inte mig kunde jag ju tiga och låta eder leva i edra illusioner, om ni nu verkligen har sådana i detta fall. Men som detta edert förhållande på det högsta rör mig, tvingar mig plikten mot mig själv att kämpa, och då gör jag det också, hänsynslöst om så fordras.

Hon tystnar, har svårt att fortsätta. Då vänder han sig helt om mot henne och fattar hennes hand.

— Vill ni inte säga mig på vad sätt och hur nära det rör er? — frågar han. Men med samma han sagt det, tycker han sig ha begått förräderi mot fästmon. Han vet ju så väl vad svar han skall få och känner också att det är just som han vill det skall vara.

— Skall jag då behöva säga mer om detta för att ni skall förstå? Har jag inte länge tydligt visat er att jag älskar er och har ni inte sett att all min vilja koncentreras på detta enda, att få er att bryta er vanvettiga förlovning. Ty jag vet att ni älskar mig, att ni intet bättre vill än just detta, som även jag vill. Ni anser er bunden nu, bunden av ett löfte, givit till en, som pockar på eftergifter just för sin svaghet. Och ni tror att jag skulle nöja mig med att se er ingå ett sådant omaka förbund, när jag vet hur ni känner. Anej, jag viker inte för Elsa, om hon ock vore dubbelt så svag, som hon är. Ni skall bryta med henne, jag skall tvinga er till det.

— Jag kan inte göra det, jag vågar inte.

— Är ni rädd för att göra det, fast ni själv så vill och vet att det är rättast, då är ni en svag stackare, trots er styrka.

— Ja, men ni måste väl medge, att det skulle bli outhärdligt för mig om hon gjorde sig något illa för min skull. Och det tror jag hon komme att göra, om jag bröt med henne.

— Det skulle jag ej bry mig om, sådant får man inte fråga efter när det gäller ens eget livs högsta värden. Är det verkligen så att hon inte kan leva utan er, då passar hon heller inte för livet, så beroende får inte den ena människan vara av den andra. Då är det nog bäst för alla parter om man kommer bort. Ni har inte allenast skyldigheter emot henne, ni skall se till att edra pund utnyttjas, att ni ger ert land det bästa möjliga arbete och de bästa möjliga efterkommande, och det blir inte det bästa i något avseende om ni gifter er med den kvinna ni valt. Skall nu det kanske anses för rätt att ni, för att skydda en svag, fullkomligt onyttig människa skall förstöra möjligheterna för två livskraftiga nyttiga individer? Tycker ni, det är riktigt?

— Ja, vet ni, jag har så litet reflekterat över dessa ting. Jag trodde mig älska Elsa, och då ansåg jag det var rätt att gifta mig med henne också. Nu äro ju förhållandena annorlunda. Min kärlek har ni fått, vad som håller mig kvar hos Elsa är plikten, men länge har den varit mig mycket tung.

— Och ändå vill ni inte bryta?

— Jo, jag vill, men vågar inte. Jag fruktar för vad som kommer sedan.

— Varför så?

— Jag tror hon dödar sig.

— Och det fruktar ni för?

Han ger henne en nästan skrämmande blick.

— Ja, vore det inte fruktansvärt då?

— Jag vet just inte det, säger hon litet dröjande. Det är ju precis som överallt eljest i livet. Den svagare får vika för den starkare. Se er omkring! Överallt spirar livet upp ur döden. Den livskraftiga blomman kväver den svagare, de starkare djuren livnära sig av de svagares liv, gräset de äta är det ju också liv i. Och vi människor, hur göra inte vi? Djur, växter, allt får släppa livet till för oss. Och detta sker inte med någon annan rätt än just den att vi äro de starkaste. Detta dödande av andra för vårt eget liv, det är just livet själv det, ser ni.

— Detta är ju sant, men det är dock annorlunda, än vad vi nu talat om. När det gäller våra likar, måste vi räkna på ett annat sätt.

— Kanske skulle vi räkna annorlunda, men vi göra det ej. I allmänhet förtrycka och slå vi varandra, så fort vi komma åt och anse det för vår egen välfärd nödvändigt. Men vi ha ammat upp någon slags pervers ömhet för allt, som är sjukligt och vekt, och denna ömhet är det, som driver oss att handla mot våra sundare instinkter. Många av oss, som gå stridande och hårda fram genom livet, bli inför en sjuk människa — inte en tillfälligt, utan en som saknar alla utvecklingsmöjligheter — svaga som barn. När dessa svaga ropa åt oss: — Vik undan för min svaghets skull, jag kan ej strida — då vika vi genast, vi, som eljest sätta vår heder i att aldrig vika ur den väg vi satt som vår. Vi kunna då gå ur vår bana, svika våra ideal, bara för det att denna svaga stackare kom i vår väg.

Som nu ni själv till exempel. För att ni ett ögonblick var svag, för det ni en gång lät er tjusas av det hjälplösa hos en människa, som väddade till edert skydd, är ni färdig att kasta bort hela ert liv. Ni anser er tvungen gifta er med denna kvinna, därför att hon är svag, någon annan orsak har ni inte kunnat ange, få barn med henne, barn, som bliva mer eller mindre svaga, med ett hemskt sjukdomsfrö i sitt blod. Och så fortplantar ni på så sätt svagheten, håller konstlat liv i den, i stället för att låta naturen ha sin gång, låta svagheten dö. Så gör ni mot den svaga, men möter ni en stark människa, då slår ni, slår gärna till döds, det kallar ni manligt.

(Forts.)

Vid flyttningar

uppbjuder husmodern all möda för att kunna inflytta alla sina saker från den största till den minsta, oklanderligt rena i den nya våningen. För detta ändamål behövde hon förr i tiden ett dussin olika medel. I dag behövs för träsaker, metall, sten, emalj, bleck, järn endast ett medel, och detta är

»Solidar».

Det användes för hus- och köksgeråd, för golv, kakelplattor, fönsterrutor och fönsterramar, kort och gott för hela husets rengöring. Två skedar »Solidar» äro nog för att av 15 liter vatten åstadkomma en kraftig, renande lösning, som vid användandet kännes len och angenäm.

»Solidar» försäljes överallt.

$\frac{1}{1}$ Originalpaket 30 öre;
 $\frac{1}{2}$ Originalpaket 16 öre.

»Solidar» försäljes icke i lös vikt!

SOLIDAR

Om Morgonbris.

Bland de uttalanden om tidningen Morgonbris som inkommit från en del klubbar till tidningens jul- och 10-öresnummer var också ett från Södra kvinnoklubbens styrelse, däri det säges, att klubben haft Morgonbrisfrågan till diskussion och att det framkommit "en hel del klagomål".

Som en logisk följd av detta borde väl påpekats vari klagomålen bestodo, men det har styrelsen uraktlåtit. Av vad orsak förstår jag inte. Må det tillåtas mig som enskild medlem något redogöra för den kritik som fördes vid ifrågavarande tillfälle, isynnerhet då jag var en bland dem, som ganska livligt deltog i diskussionen.

Det var i huvudsak samma synpunkter, som framkommit från MalMBERGETS och Nyköpings kvinnoklubbar, att Morgonbris blivit för mycket borgerlig och för litet socialistiskt agitatorisk, att för mycket utrymme upptages för litteraturanmälningar, då däremot den fackliga agitationen var så gott som alldeles utesluten.

Sedan dess, eller på senaste halvåret, har jag till min stora glädje funnit, att ett par utmärkt präktiga bidrag influat i tidningen, såväl från Bryggeri- som Tobaksarbetareförbundets organiserade kvinnor. Jag vill dock för egen del på det livligaste instämma i de lovord, som kommit Morgonbris till del för 10-årigt förtjänstfullt arbete. Visst är vår lilla Morgonbris fin, visst är den vackert och väl redigerad, det har den alltid varit.

Men det vore djupt att beklaga, om den i sin fortsatta utveckling blir så fin, att den skäms för föräldrarna.

Jag menar om den utestängde arbetarkvinnornas egna synpunkter i de frågor, som röra dem själva och deras vitalaste intressen.*

Med partihälsning.

Anna Petterson.

* I detta sammanhang påminnes om, att å kongressen, på förslag av tidningens redaktör, beslöts utgivandet av agitationsskrifter, särskilt lämpade för agitation bland organiserade och ännu oorganiserade arbeterskor.

Morgonbris 1915.

Morgonbris, den socialdemokratiska kvinnorörelsens tidning, börjar med detta nummer sin elfte årgång.

Morgonbris vill vara ett agitationsmedel bland kvinnorna, ett medel till upplysning, till höjande av deras solidaritetskänsla, ansvarskänsla och målmedvetna arbete på socialismens förverkligande. Alla fackföreningar, ungdomsklubbar, nykterhetsloger, kvinnogillan och andra organisationer bland arbetarrörelsen böra därför noga se till att *Morgonbris* äges och läses av alla kvinnor inom deras resp. organisationer.

Morgonbris utkommer en gång i månaden och utsändes till kommissionärer och organisationer omkring den 1:sta i varje månad.

Prenumerationspriset å posten är kr. 1: 20 pr år, 65 öre pr 1/2 år, 40 öre pr 1/4 år, postarvode inberäknat. Prenumeration emottages å alla postkontor.

Lösnummerpris såsom förut, 10 öre pr exemplar, med 20 procents avdrag för organisationer och kommissionärer och redovisningsskyldighet en månad efter varje nummers mottagande.

Organisationer äro ekonomiskt ansvariga för sina kommissionärer.

En tidnings framgång är beroende av dess läsekrets' utökning. Redaktionen uppmanar därför kommissionärerna att öka sina ansträngningar att få tidningen alltmer spridd.

Morgonbris redaktion.

Svenska Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden.

Livränteförsäkring,
Folkförsäkring,
Livförsäkring.

Ny försäkringssumma under 1913
över 12,000,000 kr.

Arbetareningens Bank

Grundad 1883.

Kornhamstorg 61.

Beviljar Egna Hems-lån i Stockholms närhet.

Alla skrivelser

till Soc.-dem. kvinnornas Centralstyrelse torde adres-eras till korresp. sekr. fru Agda Östlund, Upplandsgatan 61, IV, Stockholm.

Allm. tel. V. 20 84.

Alla klubbar

uppmanas att till *Morgonbris* exp. insända namn och adress å ordf. eller korresp. sekr. till den 20 januari.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. för-måner.

Kakelugns-Insats

för

Torveldning

Epokgörande nyhet.

Finnes hos välförsedda järnhandlare.

Passar för alla kakelugnar.

Pris 5 kr. o. 50 öre.

Torveldning är avsevärt billigare än ved.

Lämnar jämn och behaglig värme.

Pröva och döm!

Återförsäljare sökas för såväl ovannämnda kakelugnsinsats som för våra fotogenkök, som båda bära det omtyckta märket **RADIUS**.

A.-B. Radius, Stockholm.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären **SOLIDAR**,

Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Nya Banken

— STOCKHOLM —

Högsta gällande ränta.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 1:sta söndagen i månaden kl. 4 e. m. å Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppbörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i kvartal å Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 2 tr. Södra Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Tjänarinneförening

avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m.

Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-

klubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.

Sjukkassan har uppbörd andra mötet i månaden.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4,30 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinno-

klubb avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.